

Economische winst te halen bij voerproductie

Door een efficiënte bedrijfsvoering scoort Koeien & Kansen-deelnemer Adrian Houbraken economisch bovengemiddeld goed. Hij bewijst dat lage mineralenverliezen naar het milieu (door een hoge benutting) goed samengaan met economie. Verdere verbetering van de efficiëntie lijkt vooral mogelijk bij de voerproductie.

Gerben Doornewaard
LEI Wageningen UR

Michel de Haan
Wageningen Livestock Research

Dit artikel gaat in op de economische resultaten van 2012 van het bedrijf van Adrian en Jennifer Houbraken in Bergeijk (Noord-Brabant). Er werd in dat jaar met ruim 100 koeien zo'n 935.000 kg melk geproduceerd. Het bedrijf had de beschikking over ongeveer 42 hectare grond, waarvan ruim 70 procent gras en bijna 30 procent mais. De intensiteit lag daarmee op ongeveer 22.500 kg melk per hectare. Om de resultaten van het bedrijf in 2012 goed te kunnen beoordelen, is een vergelijking gemaakt met een 'Spiegelgroep'. Deze Spiegelgroep betreft het gemiddelde van een groep van tien bedrijven met ongeveer overeenkomstige bedrijfskenmerken voor totale hoeveelheid geproduceerde melk, intensiteit

en grondsoort. Verschillen in bedrijfsresultaten zullen hierdoor niet het gevolg zijn van verschillen in deze bedrijfskenmerken, maar vooral het gevolg van verschillen in de bedrijfsvoering. Dus van de keuzes van de ondernemer en zijn vakmanschap. Tabel 1 laat zien dat de totale hoeveelheid geproduceerde melk, de intensiteit en het aandeel zand op het bedrijf van Houbraken maar weinig afwijken van de Spiegelgroep. Het is dus goed gelukt om een gelijkwaardige Spiegelgroep samen te stellen. Verder is te zien dat Houbraken in verhouding iets meer snijmais teelt en een hogere melkproductie per koe heeft, waarbij de gehalten wel iets lager zijn.

Lagere toegerekende kosten, hoger saldo

Het saldo per 100 kg melk ligt op het bedrijf van Houbraken met 27,93 euro per 100 kg melk ruim 4 euro hoger dan dat van de Spiegelgroep. De totale opbrengsten komen bij Houbraken uit op 42,24 euro per 100 kg melk, vrijwel gelijk aan die van de Spiegelgroep. Het verschil in saldo wordt dus in z'n geheel gerealiseerd door lagere toegerekende kosten.

Bij vrijwel alle kostenposten scoort Houbraken beter dan de Spiegelgroep. Met name het verschil bij de voerkosten is groot, waarbij Houbraken met 10,16 euro per 100 kg melk 2,72 euro lager zit dan de Spiegelgroep. Het voordeel wordt behaald bij zowel de krachtvoer- als de ruwvoerkosten. Houbraken denkt dat de lagere voerkosten het resultaat kunnen zijn van verschillende keuzes. Allereerst is dit de bewuste keuze voor beweiden. Als het weer het toelaat, weidt hij de melkkoeien van begin april tot eind oktober zo'n 6 uur per dag, waarbij hij standweiden toe-

Tabel 1

Bedrijfskenmerken en technische resultaten Houbraken in vergelijking met Spiegelgroep (cijfers 2012)

		Houbraken	Spiegel	Vershil
Cultuurgrond	(ha)	41,6	41,8	-0,2
• waarvan grasland	(ha)	30,3	33,5	-3,1
• waarvan snijmais	(ha)	11,3	8,3	+2,9
Totaal geproduceerde melk	(kg)	934.876	926.738	+8.138
Intensiteit	(kg melk/ha)	22.484	22.909	-425
Aandeel zand	(%)	100	99	+1
Aandeel klei	(%)	0	1	-1
Melkkoeien	(aantal)	103,3	106,5	-3,2
Melkproductie/koe	(kg)	9.050	8.713	+337
Vetgehalte melk	(%)	4,20	4,37	-0,17
Eiwitgehalte melk	(%)	3,48	3,56	-0,08

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)

past. Tot op heden hanteerde hij een systeem van 5 tot 7 weken weiden op hetzelfde perceel. In 2014 wil Houbraken toe naar een systeem van 3 weken op hetzelfde perceel, om zodoende smakelijker gras te houden en polen te voorkomen. Door beweiding wordt dagelijks 1 kg eiwitrijk krachtvoer per koe bespaard. Ook ervaart Houbraken dat weidegang positief uitwerkt op de diergezondheid. Adrian: “Als de koeien weer naar buiten gaan in het voorjaar en volop ruimte hebben om te liggen en bewegen, zie je dat ze dat goed doet”. Verder stuurt Houbraken op een ruw eiwitgehalte in het rantsoen van zo’n 14 procent, 1 à 2 procent lager dan geadviseerd. Dit levert twee keer financieel voordeel op, namelijk minder kosten voor aankoop van eiwit via voer en aan de andere kant betere BEX-resultaten en dus minder mestafvoerkosten. Het scherpe voeren lijkt niet ten koste te gaan van de diergezondheid of de vruchtbaarheid, aangezien Houbraken ook hier lagere kosten realiseert dan de Spiegelgroep. De diergezondheidskosten die worden gemaakt zijn bovendien voor een groot deel het gevolg van preventieve handelingen op het gebied van BVD, paratbc, IBR en pinkengriep. Houbraken vindt een intensiteit van tussen 20.000 en 25.000 kg melk per hectare optimaal. “Grond is te duur om minder dan 20.000 kg melk per hectare te produceren. Bij meer dan 25.000 kg melk per hectare krijg je echter te maken met extra kosten

voor mestverwerking en word je te afhankelijk van de markt wat betreft voer.” Bovendien wordt het bij een hogere intensiteit erg moeilijk om mest af te zetten binnen de regels die gelden voor boer-boertransport. Bij de huidige intensiteit is het bedrijf overigens niet helemaal zelfvoorzienend in ruwvoer. Jaarlijks wordt, afhankelijk van de eigen ruwvoerproductie, een hectare of 8 snijmais aangekocht van een vaste boer.

LAAG IN EIWIT

Adrian Houbraken zet zijn koeien een rantsoen voor met een ruw eiwitgehalte van zo’n 14 procent, 1 à 2 procent lager dan geadviseerd.

Foto: Wageningen UR

Tabel 2

Opbrengsten en toegerekende kosten Houbraken in vergelijking met Spiegelgroep (cijfers 2012)

	Houbraken	Spiegel	Verschil
Saldo graasdieren (a = b – c)	27,93	23,80	+4,13
Opbrengsten totaal (b)	42,24	42,29	-0,05
• waarvan melkgeld (na aftrek superheffing)	38,38	38,56	-0,18
• waarvan omzet en aanwas	3,57	3,64	-0,07
• waarvan overige opbrengsten	0,28	0,09	+0,19
Totaal toegerekende kosten (c)	14,31	18,49	-4,18
Voerkosten totaal	10,16	12,88	-2,72
• waarvan krachtvoer + bijproducten	8,41	9,11	-0,70
• waarvan ruwvoer	1,46	3,23	-1,77
• waarvan overige voerkosten	0,29	0,55	-0,26
Fokkerijkosten (o.a. ki en melkcontrole)	0,61	0,87	-0,26
Diergezondheidszorg	1,16	1,32	-0,16
Veekosten overig	1,14	2,03	-0,89
Zaaizaad, bestrijdingsmiddelen	0,58	0,50	+0,08
Bemesting	0,66	0,89	-0,23

Tabel 3

Niet-toegerekende kosten en productieresultaat Houbraken in vergelijking met Spiegelgroep (cijfers 2012)

	Houbraken	Spiegel	Verschil
Totaal niet-toegerekende kosten (d)	16,61	24,83	-8,22
Betaalde arbeid	0,07	0,61	-0,54
Werk door derden	1,80	2,47	-0,67
Machines, werktuigen en installaties	5,08	6,12	-1,04
Grond en gebouwen	5,11	7,24	-2,13
Quotum	1,92	4,49	-2,57
Overig	2,62	3,92	-1,30
Saldo graasdieren (a)	27,93	23,80	+4,13
Saldo overig (e)	4,18	3,44	+0,74
Productieresultaat (f = a + e – d)	15,50	2,40	+13,10

Bron: Bedrijven InformatieNet (LEI)

Door het ruwvoertekort op te vullen met aankoop van alleen snijmais, is Houbraken in staat om met behoud van derogatie toch veel mais in het basisrantsoen van het melkvee te voeren, namelijk zo’n 60 procent. Veel mais in het rantsoen werkt weer gunstig uit op de BEX-resultaten. Met BEX realiseert Houbraken ongeveer 15 tot 20 procent voordeel bij stikstof en 20 tot 25 procent voordeel bij fosfaat ten opzichte van de forfaitaire excretienormen.

‘Onder de streep’ blijft meer over

De niet-toegerekende kosten (de kosten na het saldo) zijn bij Houbraken met 16,61 euro per 100 kg melk maar liefst 8,22 euro lager dan bij de Spiegelgroep (Tabel 3). Wat opvalt is dat Houbraken op alle kostenposten beter scoort. Kosten voor betaalde arbeid zijn er nauwelijks: 0,07 euro per 100 kg melk, terwijl de Spiegelgroep op 0,61 euro per 100 kg melk zit. Adrian denkt dit resultaat vooral te danken aan z’n vader die nog dagelijkse gratis arbeid levert. Ook de kosten voor werk door derden zijn lager. Dit is te verklaren doordat werkzaamheden als schudden, wiersen, ploegen en bespuiten in eigen beheer worden uitgevoerd. Soms geldt dit ook voor mais zaaïen, waarbij de machine van de werktuigencoöperatie wordt gehuurd. Gras maaien wordt deels in eigen beheer en deels in loonwerk gedaan, afhankelijk van de te maaien oppervlakte. Een nieuwe maaier zal er in de toekomst echter niet meer komen. Mest uitrijden en inkuilen wordt volledig in loonwerk uitgevoerd. Doordat vrijwel alle grond dichtbij huis ligt kan de loonwerker

snel werken wat kosten bespaart. Kosten worden ook bespaard doordat bij inkuilen alleen de eerste snede gras wordt gehakseld en de overige sneden worden met opraapwagens worden ingekuild. Een andere verklaring voor lage kosten voor werk door derden is nog dat al het ruwvoer in sleufsilos wordt ingekuild, zodat ook op dat gebied de loonwerker snel kan werken. De grootste verschillen tussen Houbraken en de Spiegelgroep zien we bij de kosten voor grond en gebouwen en voor quotum. Bij quotum is het verschil het gevolg van het feit dat Houbraken quotum heeft verleend in 2012, terwijl de Spiegelgroep juist quotum heeft geleased. Voor gebouwen geldt dat Adrian in 2003/2004 voor het laatst stalruimte heeft bijgebouwd en de stallen nu volledig benut worden. In 2009/2010 is nog wel een berging gebouwd voor werktuigen, hooi en stro en zijn drie sleufsilos aangelegd. Uiteindelijk realiseert Houbraken in 2012 een productieresultaat van 15,50 euro per 100 kg melk. Dat is ruim 13,10 euro per 100 kg meer dan de Spiegelgroep, wat op bedrijfsniveau een verschil betreft van meer dan 120.000 euro. Economisch gezien draait Houbraken dus erg goed, ook binnen de Koeien & Kansen-groep, maar toch ziet hij dit zelf wat betreft de niet-toegerekende kosten meer als een ‘toevalligheid’ dan als een echte eigen prestatie. Houbraken: “We scoren nu misschien heel goed omdat we de huidige capaciteit van de stallen en de melkstal en onze grond en beschikbare arbeid goed benutten en deels werken met afgeschreven machines die niet meer vervangen

zullen gaan worden. In de toekomst kan het er dus maar zo minder goed uit komen te zien”.

2013 en verder

In 2013 is 9 hectare grond bijgekocht. Daarnaast is een veldkavel geruild waardoor de huiskavel met 11,5 hectare is vergroot. Dit biedt mogelijkheden om de veestapel met behoud van intensiteit wat uit te breiden. Houbraken zit middenin het vergunningstraject om de melkveestal uit te breiden met zestig ligboxen. De bedoeling is om deze uitbreiding voor 2015 af te ronden. Mogelijk wordt ook de overstap gemaakt naar een automatisch melksysteem. Dat laatste zal waarschijnlijk geleidelijk gebeuren door eerst één robot aan te schaffen voor bijvoorbeeld de hoogproductieve koeien in combinatie met blijven melken in de melkput. Houbraken vindt het belangrijk dat risico’s beheersbaar blijven, dus vandaar dat hij niet heel rigoureuze stappen wil nemen. Landwerk zal meer in loonwerk uitgevoerd gaan worden. De optimale omvang van een melkveebedrijf voor Houbraken is die omvang waarbij het dagelijkse werk goed met eigen arbeid kan worden rondgezet, zonder structureel vreemde arbeid nodig te hebben. Hoe snel de bouwplannen in gang kunnen worden gezet is overigens nog de vraag, gezien de bouwstop die geldt in Noord-Brabant voor veehouderijbedrijven. Binnen de bedrijfsvoering ziet Houbraken overigens ook nog uitdagingen. Hij wil vooral gaan werken aan verhoging van de gewasopbrengsten, omdat de KringloopWijzer (waarvan de BEX onderdeel is) duidelijk maakt dat vooral hier nog veel valt te winnen. Houbraken denkt dat de gewasopbrengst en daardoor de benutting verhoogd kan worden door meer te gaan werken met gewasrotatie. Dit hoopt hij te kunnen realiseren door samenwerking met een akkerbouwer, waarbij het idee is om drie jaar gras te verbouwen, één jaar mais, één jaar aardappelen en vervolgens weer gras. Dit zal leiden tot een winst situatie voor zowel akkerbouwer als melkveehouder. Daarnaast wil hij de benutting van dierlijke mest verhogen door alleen in het voorjaar en de voorzomer nog dierlijke mest uit te rijden. Er moet dan voldoende capaciteit zijn om de mest vanaf 15 juli op te kunnen slaan.

